

STRAŠÍ BRATR MLADŠÍHO BRATRA

Lk 15,25-32

kázání br. Michala Balcara ze soboty 29. 11. 2014

Úvod

Podobenství o ztraceném synu je nejhezčí ze všech, která v Bibli jsou. Kdybych jako kazatel dokázal takové podobenství vymyslet, byl bych na sebe maximálně pyšný. Ten příběh má všechno, co má správné vyprávění mít. Dramatickou zápletku, dějový oblouk i závěrečnou katarzi. Jenomže je zkažený... Je zkažený přílepem o starším bratrovi. Ten tam přece z literárního hlediska vůbec nepatří. A jelikož Ježíš byl vynikající vypravěč, musel si toho být vědom. Z toho vyplývá, že myšlenka, kterou druhá část příběhu vyjadřuje, byla pro něj velmi vzácná, ba zásadní.

Ztotožnění

Vždycky jsem měl dojem, že jsem ztracený syn. Že jsem to já, kdo je tím rebelem, který porušuje pravidla a který hledá otcův ztracený domov. A není pochyb, že to kdysi byla pravda. Ale už dlouho není. Dnes jsem starším synem, který dělá věci „správné“. To bych chtěl v této chvíli zdůraznit – jeho chyba nespočívá v tom, že je poslušným a dobrým synem. Dělat věci správně, je jednoduše... správné. Jenže přesto je zřejmé, že Ježíš, potažmo otec v našem příběhu, se k jeho chování staví v jistém ohledu nesouhlasně. V čem je tedy problém staršího bratra?

Pocit staršího bratra

Každý z nás zná pocit, který starší bratr vyjadřuje. Křivda dokáže vyvolat emoce palčivé, silné a velmi hořké. Když jsem byl ještě na základní škole, měl jsem spolužáka, který se jmenoval Standa Kočka. Standa byl vynikající fotbalista, ale velmi špatný žák. Já jsem hrál fotbal o poznání hůře, ale vždycky jsem měl na vysvědčení vyznamenání. O to větší šok byl, když Standa jednou přišel do školy s tím, že pokud nedostane žádnou čtyřku, dostane kolo. Tradiční odměna, kterou jsem dostával já, byla kniha z edice Kniha odvahy a dobrodružství. Byly to vynikající knihy, ale kolo to nebylo. Jednoduše jsem měl pocit, že to není fér.

Řeč staršího bratra logická a oprávněná. Takhle to v životě prostě funguje. Trvalá snaha nebývá oceňována. Všichni víme, že má pravdu. Vždyť to říká sám Ježíš – v nebi je větší radost nad jedním hříšníkem, který činí pokání, než nad devadesáti devíti spravedlivými. Je to fér? Není.

Problém

Problém staršího bratra není v tom, že dělá věci správně, ani v tom, že cítí křivdu. To mě na něm nezaráží, tomu rozumím. Co mě mrzí, je jeho absence radosti nad návratem bratra. Jaktože bratra ani slůvkem nezmíní? Proč se neraduje? Proč nenaznačuje text alespoň smíšené pocity, radost i hořkost? V první řadě vidí sebe a své zásluhy a těmi poměruje vše ostatní.

On si Otcovu přízeň zaslouží, myslí si, ale jeho bratr ne. Přesto ji mají oba. Je zaražen Otcovou milosrdností. Starší bratr je spravedlivý, Otec je milosrdný. A ačkoli je to Otec, kdo v naší představě splývá s přísným soudcem, realita ukazuje, že my sami

jsem mnohem přísnějšími soudci než Bůh. V odsudku druhých, rozumí se. Ten, kdo přichází k Bohu díky svým zásluhám, už nedává prostor druhým.

Když jsem vyprávěl, jaký pocit nespravedlnosti jsem prožíval, když Standa Kočka dostal kolo, zapomněl jsem dodat, že v naší třídě byla také Barbora Pánková. Já nosil domů vyznamenání, ale ona měla vždycky samé jedničky. Ovšem srovnávat se s ní by pro mě nebylo výhodné.

Srovnávání se

Starší bratr se srovnává, poměřuje, váží. Svou hodnotu odvozuje z posuzování se s druhými. Domnívá se, že Otec ho bude milovat a miluje proto, že je poslušným synem, protože že dodržuje všechna přikázání (v. 29). Nepřijímá myšlenku, že by ho Otec mohl milovat bez podmínek. A jelikož se domnívá, že Otec všechny miluje, jak si kdo zaslouží, je znepokojen. Tím, že Otec přijímá bratra, vlastně devaluje jeho vlastní úsilí. Všechno snažení je k ničemu, protože Otec miluje i bratra, který je nezodpovědný, všechno prohýřil s děvkami.

Otec

Spor starší bratr vede se svým otcem. Jeho chování se mu nelíbí, protože neodpovídá představě, kterou o otci měl. A opravdu. I mně u něj zůstává rozum stát.

„Otec vyšel a domlouval mu.“

Vyšel. Toto sloveso označuje tradiční Boží pohyb, směr k člověku. Bůh nečeká na to, až člověk přijde k němu. „*Když ještě byl daleko, Otec ho spatřil a hnut lítostí běžel k němu, objal ho a políbil.*“

Domlouval mu. Slovo „parakaló“ znamená těšit, zvat, povzbuzovat. Otec se nerozhněval nad tvrdostí jeho srdce. Tak jak má jeho lásku ztracený syn, má ji i ten, který nikdy neodešel. Jedná se o sloveso, které je slovním základem titulu, který Ježíš přisuzuje Duchu svatému – paraklétos. Přímluvce je ten, kdo odejde z oslavy ven, a domlouvá nám, povzbuzuje nás, těší nás.

Je tedy výčitka staršího bratra oprávněná? Křivdil mu Otec? Myslím, že ne a odpověď se skrývá v biblickém textu. „*Synu, ty jsi stále se mnou a všechno, co mám, je tvé.*“ Tedy jinak řečeno – vždycky jsem tě miloval ze všech sil. Na sto procent. Vše, co mám, je tvé. Ale stejně tak jsem vždy miloval tvého bratra.

Závěr

My jsme spíš druzí bratři než ztracení synové. Příběh o druhém synu Ježíš vyprávěl kvůli nám. Abychom si uvědomili některé důležité věci. Boží lásku si nemůžeme – ale ani nemusíme – zasloužit. Máme ji. Je zdarma. Je to láska, jakou má matka k dítěti. Jsme přijímáni takoví, jací jsme. Ale nemám ji jenom já, ale má ji i ten, který je vedle mě. Možná, že je horší člověk než já, ale možná, že je lepší. Nakonec to je jedno. Já i on jsme milováni Bohem. Když si to uvědomíme, ne, když to prožijeme, spadne z nás tíha toho, že musíme být lepší. Spadne z nás tíha toho, že se musíme srovnávat s druhými. Spadne z nás tíha toho, že musíme být soudci. Budeme svobodní.